

การนำคอมพิวเตอร์มาใช้ใน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

กรรณิการ์ ลิณพิศาล*

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้นำไมโครคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศ โดยใช้โปรแกรม Mini-Micro CDS/ISIS ในปี พ.ศ. 2530 และจัดเก็บข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือภาษาไทยในปี พ.ศ. 2531 ในปีนี้ สำนักหอสมุดเริ่มสร้างฐานข้อมูลรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศนั้น สำนักหอสมุดได้รับความช่วยเหลือจากโครงการ IDP (International Development Program of Australia University and Colleges) ซึ่งเป็นหน่วยงานของประเทศออสเตรเลียที่ให้ความช่วยเหลือแก่การศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศที่กำลังพัฒนา โดยได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในมหาวิทยาลัย 19 แห่ง และวิทยาลัย 46 แห่ง เพื่อให้สถาบันเหล่านั้นมีความเข้มแข็งช่วยตัวเองได้เพื่อช่วยปรับปรุงคุณภาพ และความสามารถของบุคลากรในด้าน การบริการ การสอน การวิจัย และพัฒนาความร่วมมือด้านวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ปี พ.ศ. 2530 โครงการ IDP ได้ส่ง Mrs. Doreen Paker นักวิเคราะห์ระบบ และ Chief Librarian จาก Footscray Institute of Technology รัฐ Victoria มาให้คำแนะนำและฝึกสอนบุคลากรของสำนักหอสมุดในการสร้างฐานข้อมูล และปี พ.ศ. 2531 IDP ได้มอบระบบ Bibliofile System ให้สำนักหอสมุด 1 ระบบพร้อมกับส่ง Mrs. Faye Pattinson เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการของ Holmsglen College of TAFE มาช่วยฝึกสอนการใช้ระบบ Bibliofile System

เมื่อสำนักหอสมุดมีระบบ Bibliofile System แล้ว จึงได้จัดเก็บข้อมูลโดยจัดทำ original cataloguing และพิมพ์บัตรรายการด้วย Bibliofile System พร้อม ๆ กับการแปลงข้อมูลย้อนหลังจากบัตรรายการ เมื่อทำ original cataloguing และพิมพ์บัตรรายการแล้ว จึงได้ย้ายข้อมูลจากBibliofile ไปเก็บไว้ในระบบของ Mini-Micro CDS/ISIS โดยใช้โปรแกรม BIBTISIS ซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยโปรแกรมเมอร์ของสำนักหอสมุด

*บรรณารักษ์ชำนาญการ ระดับ 8 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การนำ Bibliofile System เข้ามาช่วยในการสร้างฐานข้อมูลนี้ ทำให้สำนักหอสมุดสามารถดำเนินการจัดเก็บข้อมูลได้ครบรูปประสงคตามที่วางไว้ คือ สำนักหอสมุดได้ประมาณการว่าการสร้างฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือภาษาต่างประเทศจะเสร็จสิ้นในปี 2534 ปรากฏว่า ในปี 2533 นั้น สำนักหอสมุดมีข้อมูลย้อนหลังที่อยู่ในรูปของบัตรรายการที่รอการนำเข้าเครื่องประมาณ 10,000 ระเบียบเท่านี้

ด้วยเหตุนี้ Mr. Bill Linklater ซึ่งเป็น library consultant ของสำนักหอสมุด จึงได้เสนอขอระบบห้องสมุดโดยอัตโนมัติเฉพาะ OPAC Module จากโครงการ IDP ทั้งนี้เพื่อต้องการนำข้อมูลของห้องสมุดที่ได้บันทึกไว้ในคอมพิวเตอร์มาทำการสืบค้นหาหนังสือบนจอเทอร์มินัลแทนการใช้บัตรรายการ

ด้วยเหตุนี้ในปลายปี 2533 โครงการ IDP จึงได้มอบระบบห้องสมุดอัตโนมัติชื่อ SEA URICA System เฉพาะ OPAC Module, Cataloguing Module และ Enquiry Module ให้แก่สำนักหอสมุดโดยมี Mr. David Fraser ซึ่งเป็น Library System Manager ของ University of Tasmania มาดำเนินการติดตั้งระบบ ทำการย้ายข้อมูลจากระบบ CDS/ISIS เข้าสู่ระบบ URICA และฝึกอบรมบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในเรื่องของการจัดการข้อมูล การจัดเก็บข้อมูล ตลอดจนการค้นคืนข้อมูลตามระบบของ URICA จึงนับได้ว่าสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นห้องสมุดมหาวิทยาลัยแห่งแรกในประเทศไทยที่ได้นำระบบห้องสมุดอัตโนมัติ (Turnkey System) เข้ามาใช้ในห้องสมุด

ในการถ่ายข้อมูลจากระบบเดิมของสำนักหอสมุดไปสู่ระบบของ URICA นั้น ปรากฏว่า ระบบของ URICA สามารถรับข้อมูลจาก Bibliofile cataloguing และที่เป็น retrospective conversion ที่ได้จัดทำไว้ในระบบ Bibliofile (ก่อนจะนำไปเก็บไว้ในระบบ Mini-Micro CDS/ISIS โดยใช้โปรแกรม BIBTISIS) จึงสามารถนำมาถ่ายเข้าสู่ระบบ URICA ได้ทันที จำนวนประมาณ 45,000 ระเบียบ ส่วนระเบียบข้อมูลที่จัดทำ original cataloguing ในระบบของ Mini-Micro CDS/ISIS ต้องพัฒนาโปรแกรมขึ้นมาใหม่เพื่อทำการปรับเขตข้อมูลและเขตข้อมูลย่อยของ UNIV MARC ให้ตรงกับของ US MARC ปรับเครื่องหมายระหว่างเขตข้อมูลย่อยในระบบของ Mini-Micro CDS/ISIS ให้ตรงกับระบบ URICA และเพิ่ม Indicators ในส่วนที่ระบบของ Mini-Micro CDS/ISIS ไม่มีแล้ว จึงจะสามารถถ่ายข้อมูลจากระบบ Mini-Micro CDS/ISIS เข้าสู่ระบบของ URICA ได้

ปัจจุบัน สำนักหอสมุดเก็บข้อมูลหนังสือภาษาต่างประเทศไว้ในระบบของ Bibliofile ผลิตบัตรรายการให้แก่ห้องสมุดคณะ/สถาบันต่าง ๆ แล้วจึงนำข้อมูลไปถ่ายเข้าสู่ระบบ URICA เพื่อให้บริการผู้ใช้ในรูปของ OPAC (Online Public Access Catalog) นั่นคือการให้ผู้ใช้ค้นหารายชื่อหนังสือที่ต้องการบนจอเทอร์มินัลแทนการใช้บัตรรายการ ปัจจุบันมีเทอร์มินัลสำหรับค้นรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศ 2 เทอร์มินัล

ในปี 2534 สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ได้ทำการย้ายข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทย ซึ่งจัดเก็บไว้ด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรมของ Mini-Micro CDS/ISIS เข้าสู่ระบบ LAN นำออกบริการผู้ใช้ด้วยการค้นแบบ Online Public Access Catalog กำหนดตัวตรรกษีในการค้นเช่นเดียวกับ OPAC module ของระบบ URICA System นอกจากนี้ได้นำฐานข้อมูลอื่น ๆ ที่จัดเก็บด้วย CDS/ISIS ย้ายเข้ามาสู่ระบบ LAN และให้บริการการค้นเช่นเดียวกันนี้ อีกหลายฐาน ได้แก่ ฐานข้อมูลงานวิจัยคณาจารย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฐานข้อมูลภาคเหนือ ฐานข้อมูลรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศของสมาชิกในโครงการ Pulinet

ปี 2535 ได้สร้างฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ขึ้นอีกฐานหนึ่ง โดยการทำกรดิงข้อมูลที่เป็นวิทยานิพนธ์ จากฐานข้อมูลบรรณานุกรมภาษาไทยมาทำการ download สร้างเป็นฐานใหม่ และเพิ่ม abstract เพื่อประโยชน์ในการในการค้นคว้าและวิจัย

สำหรับฐานข้อมูลบรรณานุกรมหนังสือภาษาต่างประเทศซึ่งได้จัดเก็บในระบบ URICA นั้น ได้ติดตั้ง acquisition module เพิ่มขึ้นอีก module หนึ่ง ขณะนี้อยู่ในระหว่างการฝึกอบรมและทดลองปฏิบัติงาน ซึ่งคาดว่าในปีงบประมาณ 2536 นี้จะสามารถดำเนินการสั่งซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศได้ด้วยระบบอัตโนมัติ

ในปี 2535 นี้ คณะ/สำนักที่มีความพร้อมในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ คือมีไมโครคอมพิวเตอร์และ modem สามารถ access เข้ามาค้นหาฐานข้อมูลต่าง ๆ ของสำนักหอสมุดได้ด้วยการ online แล้วคือ คณะวิทยาศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ และสถาบันวิจัยสุขภาพ ฐานข้อมูลรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศ ใช้หมายเลขโทรศัพท์ 4547 และฐานข้อมูลรายชื่อหนังสือภาษาไทยและฐานข้อมูลเฉพาะต่าง ๆ ที่เก็บไว้ในระบบ LAN ให้หมายเลขโทรศัพท์ 4661 และ 4665

โครงการสำหรับปี 2536

สำนักหอสมุดจะเริ่มทำการติด barcode ที่หนังสือ ทั้งนี้เพื่อเตรียมการสำหรับระบบยืม-คืน แบบอัตโนมัติในปี 2537

โครงการสำหรับปี 2537

1. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีโครงการจะติดตั้ง Serial Control Module และ Circulation Module เพื่อให้ระบบ Turnkey System ซึ่งปัจจุบันเป็นระบบ integrated system ที่สมบูรณ์ สามารถให้บริการและปฏิบัติงานต่าง ๆ ในห้องสมุดได้อย่างครบวงจร

2. คณะ/สถาบันทุกแห่งภายในมหาวิทยาลัยสามารถ online access เข้ามาใช้

ฐานข้อมูลต่าง ๆ ของสำนักหอสมุดได้ครบทุกคณะ/สถาบัน/สำนัก ระบบ intra-mural library network จะสามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ และการเชื่อมโยงเข้ามาใช้ข้อมูลระหว่างมหาวิทยาลัย/องค์กรภายในประเทศ ก็จะสามารถทำได้โดยใช้บริการผ่านการสื่อสารแห่งประเทศไทย (ปัจจุบันสามารถทำได้โดยใช้โทรศัพท์ผ่าน modem)

จำนวนระเบียบในฐานข้อมูลของ สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ชื่อฐานข้อมูล	สาขาวิชา	โปรแกรม	รายละเอียดทางบรรณานุกรม	สาระสังเขป	ออกค่าบริการ	เริ่มทำเมื่อ	จำนวนระเบียบในปัจจุบัน
1. ฐานข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือภาษาต่างประเทศ	ทุกสาขาวิชา	URICA	/	-	-	2530	55,483
2. ฐานข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อหนังสือภาษาไทย	ทุกสาขาวิชา	CDS/ISIS	/	-	-	2531	46,213
3. ฐานข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศของกลุ่ม PULINET	ทุกสาขาวิชา	CDS/ISIS	/	-	-	2533	4,918
4. ฐานข้อมูลบรรณานุกรมรายชื่อวารสารภาษาต่างประเทศของ ม.เชียงใหม่	ทุกสาขาวิชา	CDS/ISIS	/	-	-	2532	2,393
5. ฐานข้อมูลภาคเหนือที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือ	ทุกสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับภาคเหนือ	CDS/ISIS	/	/	-	2533	3,103
6. ฐานข้อมูลงานวิจัยของคณาจารย์ ม.เชียงใหม่	ทุกสาขาวิชา	CDS/ISIS	/	/	-	2534	488
7. ฐานข้อมูลงานวิทยานิพนธ์	ทุกสาขาวิชา	CDS/ISIS	/	/	-	2535	3,024

รายการอ้างอิง

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักหอสมุด. โครงการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษา ระยะที่ 7 (2536-2539) เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัย, 2533.

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักหอสมุด. รายงานประจำปี 2531 ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัย, 2532.